

İki gelecek arasında krizi anlamlandırmak

ASİM ÖZ
Neredeyse dünyanın tamamında karşı karşıya kalınan krizin doğası, bölüşümün yeniden düzenlenmesi ihtiyacı, zenginliğin nasıl paylaşılacağı vs. gibi konularda kapsamlı siyasi, toplumsal bir tartışma yürütülmemesi dikkat çekiyor. Alain Touraine tam buradan konu hakkında değerlendirmelere başlıyor, "Krizden Sonra" kitabında.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 2007-2008'den itibaren baş gösteren dengeli olduğu varsayılan tüneleri yıkan devasa krizin akabinde yayın dünyasında pek çok kitap yayımlandı. Aslında karşılaşılan krize dair acil bir genel çözümlenmeye muhtaç olmamızdan kaynaklandı bu. Zira krizin etkileri ekonomi ile toplum arasındaki tüm bağları koparan mali küreselleşmenin etkisiyle katlandı. Hatırlanacağı gibi o yıllarda Nobel'lerin de içinde olduğu ekonomistlerin büyük çoğunluğu "kriz çıkması mümkün değil, bugün ekonominin nasıl yönetilmesi gerektiğini biliyoruz" demekteydiler. Avrupa ise kamu harcamalarını arttırarak krizden çıkacağını düşündü fakat Batı'daki büyük durgunluk bir türlü giderilemedi. Yükselen ülkelerin güçlü bir büyüme sürecine girmelerine karşın Avrupa'nın yatırım kapasitesinin üzerinde harcama yapmış olması bunun temel sebebiydi. Dolayısıyla sadece finansal krizde izah edilemeyecek bir durum söz konusu.

Elbette krizin yanı başında insanın bir aydınlığı, umutlu yanı, düşünce düzeni de var. Ne var ki umudu katık eden çözümlenmelerin sanayi toplumlarına ilişkin çözümlenmeler kadar sağlam hazırlanmış öneriler olamayacağı açık olsa da ancak yalnızca böylesi girişimlerin mevcut sorunları çözebilecek politikaların hazırlanmasını sağlayabileceği de bir başka gerçek. Bu düşünceler ışığında Alain Touraine'in krize dair yorumlarını içeren *Krizden Sonra* adlı eserine geçebiliriz. Fransa'da 2010 yılında yayımlanan *Kitapta* yazının ifade ettiği fikirler daha Türkçeye çevrilmeden gazetecilerin dikkatini çekti hatta kendisiyle bir söyleşi yapıldı. Hiç şüphesiz *Krizden Sonra*, küresel ekonomik krizden sonra Batı'nın sorunlarının iyice derinleştiğini, artık kimsenin ekonomik sisteme müdahale edemez duruma geldiğini dikkat çeken konferansların devamı veya onun içinden doğmuş bir eser. Fakat ekonomik durumun ekonomik olmayan etkenlerinin toplumbilimcilere düştüğü şeklindeki toplumsal mühendislikten uzak... Çünkü meselelerin bilincinde olarak krizi aşmanın yolunu sorguluyor, ekonomistlerin ve politikacıların önerdiği teknik çözümleri reddetmeden yeni

bir fikir getiriyor. Aktörleri, seçimlerini ve temsil ettiklerini anlamaya çalışıyor.

KIRLANGIÇ FIRTINASI ETKİSİ

Touraine'e göre "sosyal" olanın sonuna gelindi artık modern zamanlardaki toplum varlığını büyük ölçüde yitirdi, toplum sonrası bir durumun içindeyiz artık. Fakat bu en aşın biçimiyle toplum kavramının da bütünü yok olduğunu düşündürmemelidir. İşte bu yüzden yazar, krizle toplum sonrası durumu ortaya çıkaran uzun vadeli gelişim arasındaki etkileşim üzerinden dünyayı yorumlamaktadır. Aynı tür zaman akışına ve sonuçlara sahip olmasa da ekonomik kriz ile bu dönüşüm süreci birbirine bağlanmalıdır. Kitabın gerçek krizlere odaklanan ilk bölümünün ardından olası topluma odaklanan ikinci bölümünün gelmiş olması bununla alakalı. Özellikle ikinci bölümde ağırlığı koyan kurucu ilkenin umut olduğunu hatta Metin Ersoy'dan el alarak "Umudu yaşatmak" için kaleme alındığını söyleyebiliriz.

Post-endüstriyel toplum kavramını ortaya atan Alain Touraine imzalı *Kitaplar* Türkiye'de modernleşme yollarının çoğulluğunun el üstünde tutulduğu 1990'lı yıllardan bu yana peyderpey tercüme edilip yayımlandı.

...
Krizden Sonra
Alain Touraine

Çev.: Olcay
Kunal

Yapı Kredi
Yayımları

2016

152 sayfa

yor. Eserlerinin önemli bir kısmının tercüme edilmiş olmasının vasatı üzerinde durmak gerekmektedir. Doğru düzgün bir kavrayış için zihni dönüşüm süreçlerine bakılmalıdır. Çok genel olarak kendisinin 1970'li yıllardan itibaren Batı'da ortaya çıkan meselelere dair çözümlenmeler yapmış olmasının belirleyicilik arz ettiğini söylemek gerekecektir. Onu okuma stratejilerinin en önemli odaklarından biri ve o yılların kilit figürleri arasında katılışı, Türkiye'deki düşünce alanındaki dönüşümlerle yakından ilişkilidir. Siyasi gelişmeler ve düşünsel farklılaşmalar bakımından bu yılları Touraine ve sadık talebesini okuyarak algılamak mümkündür. Etkinin akademik alanla sınırlı kalmadığını düşünürsek bu daha da netlik kazanır.

Nitekim Touraine'in Türkiye'de daha çok özneye kulak kabartarak modernliğin yeniden kurulmasını ve dünyanın yeniden oluşturulmasını salık veren Modernliğin Eleştirisi (1994) adlı kitabıyla tanınmış olması aynı zamanda onu transplantasyona tabi tutan dönüştürücü okumaların varlık sebebidir. Bu yılların düşünsel tartışmalarının da etkisiyle düşünce dünyasında geniş bir yankı uyandırdığı gözlenebilir. Elbette onun Türkçede *Demokrasi Nedir* (1997), *Birlikte Yaşayabilecek miyiz? Eşitliklerimiz ve Farklılıklarımızla* (2000), *Kadınların Dünyası* (2007), *Yeni Bir Paradigma: Bugünün Dünyasını Anlamak İçin* (2007), *Başka Türü Düşünmek* (2008) başta olmak üzere pek çok kitabı var. Ne var ki eserlerinin kirlangic firtınası etkisi gibi geçip gittiğini söylemek mümkün. Eserleri ve fikirleri etrafında bir sosyoloji anlayışı gelişip boylanmadı. Üstelik "genç kuşak" sosyologların hocası olmasına rağmen bu gerçekleşmedi. Oysa kendisi Türkçeye tercüme edilen ilk kitabı *Modernliğin Eleştirisi*'ne yazdığı 28 Şubat 1994 tarihli sunuşta şöyle diyordu: "Türk okurunun düşünceme göstereceği ilgiye çok özel bir önem veriyorum çünkü Türkiye, bu dünyanın yeniden oluşturulmasının en etkin biçimde arayış halinde olduğu ülkelerden biri; güçlü bir biçimde batılılaşan ama köklü biçimde Müslüman, hem kentsel hem kırsal ve kendi içinde önemli bir ulusal çatışmayla karşı karşıya olan bir ülke. Geçmişle gelecek arsında bir tercih yapmaya değil, bu ikisini bir araya getirmeye çaba gösteren bir ülke. Türkiye'de düşünceme, özellikle yakın okurlar bulacağımı umut ediyorum. Bilmem yanılıyor muyum?" Hiç şüphesiz yazının bu beklentisi bir ölçüde gerçeklik kazandı, ken-